

Møte Dialogforum 18.12.19

Evaluering, forbedringer og planer 2020

Statnett 11.12.19 / Ingrid Eivik

Agenda for møtet

1. Innledning
 - Inkl kort oppfriskning av mandatet for Dialogforum
2. Referat fra forrige møte
3. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2019 og forbedringsområder
 - Innspill fra bransjen og Statnett, Diskusjon
4. Plan for 2020
 - Arrangementer/fora - Møteplan
 - Tiltak
5. Neste møte
6. Eventuelt

1. Innledning

Mandat - utdrag: Formål og virkeområde

- Formålet med Dialogforumet er å diskutere og avklare dialog- og samarbeidsform.
 - Avklare dialog- og samarbeidsform og forventninger til samarbeidet
 - Evaluere samarbeidet og foreslå forbedringer og tilpasninger
 - Vurdere og anbefale tiltak for informasjonsdeling
 - Avklare rammer for bransjens involvering i konkrete utviklingstiltak
 - Utarbeide en omforent overordnet plan for dialog og samarbeid for kommende år
- Faglige problemstillinger diskuteres ikke i Dialogforumet, men håndteres i andre faglige fora.
- Dialogforum vil ha en rådgivende funksjon overfor systemansvarlig om hva som ansees som viktige områder for samarbeid og dialog. Forumet har ikke besluttende myndighet.
- Dialogforum har normalt ett møte i året, som avholdes tidlig på året.

Link til Mandat: [Mandat Dialogforum](#)

Link til nettside Dialogforum: <https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/dialogforum-med-bransjen/>

2. Referat fra forrige møte

- Referat forrige møte:
 - [Referat møte Dialogforum 12.12.18](#)

#	Aksjon	Hvem	Når
1.	Bransjeorganisasjonene vurderer og kommer eventuelt tilbake til Statnett med forslag til forbedringer/justeringer av foreslått implementeringsplan.	Bransjeorganisasjonene	
2.	Bransjeorganisasjonene kommer tilbake til Statnett med representant fra industri og mindre produksjonsaktør til ISB-gruppen.	Bransjeorganisasjonene	11a februar-19
3.	Statnett tar med seg innspillene fra bransjeorganisasjonene når det gjelder opplegg for dialog og samarbeid på områder også ut over systemansvaret, og vurderer forbedringstiltak.	Statnett	

3. Erfaringer med dialog og samarbeid i 2019 og forbedringsområder

- Innspill fra bransjen og Statnett, Diskusjon

Informasjon fra systemansvarlig

- For diskusjon og innspill

Evaluere
erfaringer siste
året

Forslag til
forbedringer

- Informasjon om / Tema
 - Utviklingstiltak
 - Regelverk og retningslinjer/praksis
 - Høringer / høringsprosesser
 - Arrangementer og møter
- Informasjonskanal
 - Nettsiden
 - Landssentralens meldingstjeneste
 - Webinarer
 - Ulike fora
- Sentrale dokumenter
 - SMUP og Tiltaksplan systemdrifts- og markedsutvikling
 - Implementeringsplan kort sikt

Innhold og
relevans
Tilgjengelighet
Omfang
Timing

Arrangementer

- For diskusjon og innspill

Evaluere
erfaringer siste
året

Forslag til
forbedringer

- Arrangementer i regi av systemansvarlig
 - Systemoperatørforum
 - Forum for Systemtjenester
 - ISB gruppe
 - Frokostmøter
 - Andre, - evt nye behov?
- Arrangementer i regi av bransjeorganisasjonene
 - Energi Norges Kodeseminar
 - Energi Norges TSO seminar
 - Andre aktuelle fremover?

Nytte

Tilgjengelighet

Informasjon

Omfang

Timing

Deltakelse

Innhold

Opplegg

Involvering

Bidrag fra
bransjen / SN

Faste fora og andre møteplasser

– dialog i regi av system- og avregningsansvarlig

Faste årlig større arrangementer

Systemoperatørforum
(Ett årlig møte)

Forum for
systemtjenester
(Ett årlig møte)

Avregnings-
konferansen*
(Ett årlig møte)

Driftstekniske møter
(Årlig møte i nord og sør)

Faste mindre fora

ISB IKT-gruppe
(2 møter/år)

Dialogmøte Fosweb
(1 møte/år)

Kundeforum
balanseavregning*
(3 møter/år)

Norsk Ediel
ekspertgruppe*
(6 møter/år)

Ad-hoc referansegrupper begrenset deltakelse

TSO/DSO forum

Nasjonal veileder for
funksjonskrav

NBM: Balansering og
15 min tidsoppløsning i
markedene

CCM/Flytbasert

FCR / Inertia

Fagmøter etter behov

Fagmøter

- Om europeiske høringer
- Høringsmøter ved endring av praksis
- Faglige tema som ikke dekkes andre steder

Samarbeidsprosjekter og referansegrupper

- For diskusjon og innspill

Evaluere
erfaringer siste
året

Forslag til
forbedringer

- Samarbeidsprosjekter i bransjen
 - Samarbeidsforum TSO-DSO
 - DIGIN
 - Andre / nye behov?
- Referansegrupper for Statnetts utviklingstiltak – involvering av bransjen
 - Nasjonal veileder for funksjonskrav
 - FCR og inertia
 - CCM/Flytbasert (nasjonalt og nordisk)
 - NBM inkl Finere tidsoppløsning (nasjonalt og nordisk)
 - Andre / nye behov
- Høringer – Legge til rette for innspill fra bransjen
 - Høringsprosesser generelt
 - Høringsmøter ved behov
 - Retningslinjer for systemansvaret på høring nå

Nytte
Tilgjengelighet
Informasjon
Omfang
Timing
Deltakelse
Innhold
Opplegg
Involvering
Bidrag fra
bransjen / SN

Referansegrupper – Formål og premisser

- **Formål**
 - Øke bransjens involvering i konkrete utviklingsprosjekter for å sikre effektive løsninger og en effektiv implementering av tiltaksplanen i SMUP hos Statnett og aktørene
- **Mandat og formaliteter avklares ved oppstart av referansegruppe**
 - Mandat med tydelige målsettinger, ansvar og bidrag, forpliktelser
 - Avklare forventninger og spilleregler, roller, møtedefrekvens, kostnader, referater
- **Statnett leder gruppene**
 - Sørge for å avklare mandat, forventninger etc
 - Sørge for en plan for hva som skal diskuteres og avklares med aktørene til hvilken tid
 - Forbereder møtene med agenda og sørger for underlag til møtene, inkl bidrag fra eksterne. Referat fra møtene
 - Legge til rette for involvering og konkrete bidrag fra deltakerne
- **Deltakere skal**
 - Bidra med konkrete og strukturerte innspill basert på egne erfaringer og kunnskap, herunder teknisk, markedsmessig, økonomisk inkl input til vurderinger av samfunnsøkonomi
 - Bidra med konkrete løsningsforslag på utfordringer som adresseres
 - Sørge aktivt for å innhente og videreformidle informasjon i egen organisasjon
 - Sørge for forankring i egen bedrift og bransjeorganisasjon

Referansegrupper og felles prosjekter

- FCR / FCP-prosjekt
 - Reetablert nasjonal referansegruppe for FCP, - avholdt møte for norske aktører 25.9.19. Nytt møte planlegges i mai-20. (Liten aktivitet i 2018 pga lite behov.)
 - Informasjon på Forum for systemtjenester 30.10.19
 - Link til side på Statnett.no: [Nordisk frekvensstabilitet](#)
- Tilpasning til ny fos, jf § 28a – Retningslinjer (ikke referansegruppe)
 - Ikke etablert referansegruppe pga knapp tid, men retningslinjene er sendt på høring med frist for innspill 7.2.20. Skal avholdes høringsmøte 7. januar 2020.
 - Link til side på Statnett.no: <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/systemansvaret/retningslinjer-for-systemansvaret/>
 - Link til informasjon om høring: [Høring om retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret](#)
- Nasjonal veileder for funksjonskrav
 - Referansegruppe har vært etablert og ble avsluttet i 2019. 8 møter er avholdt, noen som todagersmøter. Deltakelse har vært tilpasset de ulike temaene. Statnetts vurdering er at dette har vært nyttig og nødvendig.
 - Link til side på Statnett.no: [Revisjon av veiledende funksjonskrav i kraftsystemet](#)
- NBM – Ny nordisk balanseringsmodell inkl finere tidsoppløsning i markedene
 - Nasjonal referansegruppe for NBM møtes ca fire ganger per år, og nordisk referansegruppe møtes ca fire ganger per år.
 - Statnett vurderer referansegruppene som svært nyttig og nødvendig for å sikre en godt koordinert og effektiv endringsprosess.
 - Har avholdt webinarer for å spre informasjon til flere.
 - Informasjon legges ut på Statnetts nettside og på NBM web som er felles for de nordiske TSOene.
 - Link til side på Statnett.no: [Ny modell for balansering av det nordiske kraftsystemet med kvartersoppløsning](#)
 - Link til nordisk nettside NBM: <http://nordicbalancingmodel.net/>
- Kapasitetsfastsettelse / Flytbasert:
 - Nordisk stakeholdergruppe har avholdt to stakeholder møter i 2019, og i tillegg har det vært et åpent møte for flere deltakere. Tilsvarende i 2020, med stakeholdermøte i januar.
 - Etter ønske fra bransjen er det i tillegg etablert en nasjonal referansegruppe. Første møte var 28.11.18 og det er avholdt tre møter i 2019. Det legges opp til to møter i 2020, som vil være relevant ifm oppstart av parallellkjøring.
 - Link til side på Statnett.no: [Flytbasert markedskobling](#)
- TSO-DSO samarbeidsforum, inkl piloter
 - Samarbeidsforum videreføres. Avholdt fire møter i 2019, senest 13.12. Planlegges 4 møter i 2020.
 - Mye bilateral kontakt.
 - Link Statnett.no: <https://www.statnett.no/om-statnett/moter-og-arrangementer/samarbeidsforum-tsodso/>

Aktuelle høringer

- [Høring om retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret](#)
 - Innspill ønskes innen 7.2.20
 - Høringsmøte 7.1.20. [Informasjon om høringsmøte](#)
- [Innspill til nordisk diskusjonsnotat om ubalanseprising](#)
 - Innspill ønskes innen 1.1.20
- Alle nye høringer legges ut på statnett.no:
<https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/horinger-og-konsultasjoner/>

Andre / nye behov? – For diskusjon

- Felles arrangementer?
- Samarbeid rundt data, digitalisering / IT utvikling?
 - Hva pågår i bransjen
 - DIGIN
 - ISB-gruppe
 - Andre ting?
 - Behov for noe ut over det vi har i dag?
 - Kompetansebehov, - CIM mm?
- Andre/nye aktuelle samarbeidsprosjekter?

4. Plan for 2020

- Gjennomgå IKT implementeringsplan
- Gjennomgå møteplan
- Oppsummere
 - Evt nye/andre samarbeidsområder
 - Evt behov for nye/andre samarbeidsarenaer
 - Evt andre forbedringsområder

IKT Implementeringsplan (oppdatert oktober 2019)

Oversikten oppdateres halvårlig ifm ISB-møtet, og finnes sammen med SMUP og Tiltaksplan på Statnett.no:

[Systemdrifts- og markedsutvikling](#)

Tiltak jf. SMUP	Beskrivelse av endring / funksjonalitet	Endring IKT hos aktører (Ja / Nei)	Antatt berørte IT-systemer hos aktører	Oppstart implementering hos Statnett	Start test	Produksjonssetting / idriftsettelse	Krav / Frivillig	Kommentar	Relevante linker
Fifty MMS v15	Ny beregning av aktivert FCR Splitter beregningen i FCR-N og FCR-D Forbedringer ifm eBestill	Nei	Markedssystem	Q2 2019	Q3 2019	des.19	Frivillig		
Videreutvikling FCR-markedene	Forberedelse for marked FCR-D Ned Overgang fra uke til D-2 for FCR	Ja Ja	Markedssystem Markedssystem	Q4 2019 Q2 2019	Q2 2020 Q1 2020	Q3/4 2020 Q2 2020	Frivillig Frivillig		
Ny balanseringsmodell (NBM), inkl Finere tidsoppløsning	Endringer i mange forskjellige systemer	Ja	Markedssystem/SCADA				Krav	Se publisert Road map for NBM. Publisert 14.11.2019	Link til Road map: https://www.statnett.no/contentassets/934b9996db5e43d78a8f5c762733077c/nordic-balancing-model-roadmap.pdf
Prognoser, - vind, forbruk og ubalanser (Beryl)	Forbruksprognoser	Nei		Q2 2019	Q4 2019	Q1 2020		Forbedrede prognoser ved bruk av maskinlæring	
	Ubalanseprognoser - kortsiktige ubalanser Vindprognoser	Nei Nei		Q2 2019 Q2 2019		Følger utvikling i NBM 2020		Usikker ferdigstillebesdato	
eBestill (Elektronisk bestilling)	Tjenesteutsetting (Tjenesteytende aktører på vegne av balanseansvarlig)	Ja	Markedssystem/SCADA	Q4 2019	Q2 2020	Q2 2020			
	Forenklet løsning	Ja	Sms-tjeneste	Q1 2020	Q3 2020	Q4 2020	Krav ved deløkelse i mFRR markedet		
Ny kommunikasjonplattform for markedsystemer	Statnett tar i bruk MADES/ECP	Ja		Pågående	Fortløpende	Fortløpende			
Implisitt tapshåndtering på alle norske HVDC-kabler	Implisitt tapshåndtering på Skagerrak-forbindelsen	Nei		Q1 2020		Q4 2020			
Nordic Unavailability Collection System (NUCS)	Innsamling og publisering av utligningsmeldinger fra nett og/eller produksjon.	Nei		Pågående		des.19		NUCS ble produksjonsatt 3.12.19, og er tilgjengelig for markedsaktørene.	NUCS
NBIS (Nordic Balancing information System)	Publiseringsplattform for relevant markedsinformasjon fra de nordiske TSO-ene	Nei		Pågående		jan.20			
Fosweb - videreutvikle webportal	Automatisk dataoverføring til Fosweb	Ja	Løsning for anleggsdata	Pågående	Fortløpende	Fortløpende	Krav til Statnett	Planlagt ferdig Q1 2020	
	Tilgangsstyring for områdekonsesjonerer. ENLF §6-1, 3.ledd	Nei		Pågående	Q4 2019	Q4 2019	Krav	Kontroll av innmeldte data for produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnett	
	Modul for innsending av fos §14-søknader	Nei		Q4 2019/Q1 2020	Q4 2020	Q4 2020	Krav		
Ny kommunikasjonsstandard for driftsentralsystemer	Erstatte Ekom med ICCP	Ja		Pågående		Q4 2020	Krav	Jf FIKS 2012. På grunn av stort behov for testing mot aktører ble fristen utsatt til Q4 2020	
Neste generasjon FASIT i Fosweb	PQ Portal	Nei		Q1 2019		Q4 2019/ Q1 2020	Krav		
NASDAT - Norsk Spenningskvalitetsdatabase	Innsamling av spenningskvalitetsdata fra aktørene i kraftnettet og deling av analysegrunnlag/ statistikk.	Ja (begrenset)	Data fra PQ instrumenter (sone 2 sone 4)	Pilot: Q2 2019	Fortløpende	Tidligst 1.7.2020	Krav	Forskriftsendring er i prosess. Omfang IKT-utvikling hos Statnett avhenger av antall og type instrument hos konsesjonere	
Flythasert markedskobling	Ny type informasjon om markeds kapasitet	Ja kanskje ift analyse	Analyseverktøy	Pågående	Q3 2020	Q3 2021	Frivillig	Nordisk samarbeidsprosjekt	

Arrangementer og møter 2020

Oversikten oppdateres jevnlig (kvartalsvis), og finnes på statnett.no: [Dialog og samarbeid med bransjen](#)

	2019	2020											
	Des.	Jan.	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	August	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Større åpne arrangementer													
Systemoperatorforum							11.6.						
Forum for Systemtjenester (FFS)											28.10.		
Avregningskonferansen										17.-18.09			
Driftsteknisk møte Nord											tbd		
Driftsteknisk møte Sør						tbd							
Dialogforum for fosweb							tbd						
Dialogforum med bransjeorganisasjonene	18.12.												tbd
ISB IKT-gruppe				19.03.							22.10.		
Kundeforum balanseavregning				04.03.			tbd			16.09.			
Referansegrupper utviklingstiltak													
FCR						tbd							
Samarbeidsforum TSO/DSO	13.12.			tbd			tbd			tbd			tbd
Nasjonal veileder for funksjonskrav													
Norsk NBM referansegruppe	10.12.			24.3.			tbd			tbd			tbd
Nordisk NBM stakeholder reference group				12.3			tbd			tbd			tbd
Flytbasert markedskobling, nasjonalt					Vurderes					Vurderes			
Flytbasert markedskobling, nordisk	12.12.	29.1.											tbd
Fagmøter ifm høringer													
Retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret (høringsmøte)		7.1.											
Nordisk budområdestudie									tbd				
Andre arrangementer og fagmøter													
Nordisk balansering og finere tidsoppløsning, webinar		tbd											
Fast Frequency Reserves (FFR) implementering											Vurderes		
<i>Nordisk møte om aggregering og fleksibilitet</i>													
Informasjonsmøte om ny fleksibilitetspilot og evaluering											tbd		
Informasjon om stasjonsgrupper (Samarbeidsforum, FFS, Ref.gr Balansering)													
Stasjonsgruppeinndeling, arbeidsmøter		22.01.	tbd	tbd									
Regional Power Cooperation conference (RSC 2019)													
Informasjonseminar Autofos	4.12.												
Annet: Arbeidsmøter, kurs mm													
Automatisk dataoverføring til fosweb (Autofos)													
Frem		Møte i norsk regi		Nordisk møte			Europeisk møte						

Tiltak 2020 - oppsummering

- Evt nye/andre samarbeidsområder
- Evt behov for nye/andre samarbeidsarenaer
- Evt andre forbedringsområder

5. Neste møte

- Desember 2020. Statnett sender invitasjon.

6. Eventuelt

- Orientering fra Norsk Olje og Gass om arbeid med Havvind.